

CONNIE WILLIS, pe numele său adevărat Constance Elaine Trimmer Willis, s-a născut în Denver, Colorado, pe 31 decembrie 1945. În 1967 a absolvit Colorado State College, numită în prezent University of Northern Colorado. Prima sa povestire publicată a fost „The Secret of Santa Titicaca” apărută în *Worlds Of Fantasy*, în 1971. În anul 1982, după primirea unei subvenții din partea NEA (National Endowment for the Arts – Fundația Națională pentru Artă a Statelor Unite), a renunțat la cariera din învățământ și s-a dedicat în întregime scrisului.

Este una dintre cele mai premiate autoare de science fiction. A obținut, pentru proză scurtă și roman deopotrivă, unsprezece premii Hugo – plus alte treisprezece nominalizări, șapte premii Nebula – și opt nominalizări, patru premii Locus – și o nominalizare, un premiu John W. Campbell Memorial și nominalizări la premiile World Fantasy, Arthur C. Clarke și British Science Fiction. În 2012 asociația Science Fiction and Fantasy Writers of America i-a acordat premiul Damon Knight Memorial Grand Master pentru întreaga activitate.

Connie Willis locuiește în prezent în Greeley, Colorado, împreună cu soțul ei, Courtney Willis, profesor universitar de fizică, și fiica lor, Cordelia Connie Willis.

CONNIE WILLIS

cartea judecării de apoi

Traducere din limba engleză
GABRIEL STOIAN

CARTEA ÎNTÂI

Clopotarul are nevoie nu numai de putere, ci și de priceperea de a ține ritmul... Pe acestea două trebuie să le alătore în minte și să le păstreze pe vecie acolo – clopote și ritm, clopote și ritm.

RONALD BLYTHE,
Akenfield

CARTEA ÎNȚAI

Domnul Dunworthy deschise ușa laboratorului și lentilele i se aburiră imediat.

- Am întârziat prea mult? întrebă el, scoțându-și ochelarii și privind-o pe Mary printre genele strânse.

- Închide ușa! îl îndemnă ea drept răspuns. Nu aud ce spui de hărmălaia colindelor înfiorătoare de afară.

Dunworthy se conformă, dar fără să reușească să alunge cu totul chemarea cântată „O, Come All Ye Faithful”, care răzbătea dinspre curtea interioară.

- Am întârziat prea mult? repetă el.

Mary clătină din cap.

- N-ai pierdut decât cuvântarea lui Gilchrist. Se lipi cu spinarea de spătar pentru a-i face loc lui Dunworthy să se strecoare pe lângă ea, către spațiul strâmt al zonei de observație. Își dezbrăcase paltonul și căciula din lână și le așezase pe singurul scaun rămas liber, alături de o sacoșă doldora cu pachete. Părul încărunțit îi era ciufulit, ca și cum ar fi încercat să și-l mai înfoaie după ce-și scosese căciula. O prelegere foarte lungă despre prima călătorie în timp,

¹ „Veniți voi, credincioși.”

către Epoca Medievală, explică ea, și despre colegiul Brasenose care-și va monta binemeritul giuvaier pe coroana Catedrei de Istorie. Mai plouă?

- Da, spuse el, ștergându-și ochelarii cu fularul. Își așază brațele din sârmă pe după urechi și se apropie de peretele despărțitor din sticlă subțire ca să vadă mai bine rețeaua. În centrul laboratorului era o căruță sfărâmată, înconjurată de cufere și lăzi din lemn, toate răsturnate în diverse poziții. Deasupra lor atârnav scuturile protectoare ale rețelei, drapate ca o parașută din mătase transparentă.

Latimer, îndrumătorul lui Kivrin, părând mai în vârstă și mai plâpând decât în realitate, stătea în apropierea unui cufăr. Aflată în picioare lângă consolă și îmbrăcată cu blugi și o jachetă ca de terorist, Montoya privea cu nerăbdare ceasul digital de la încheietura mâinii. Badri era așezat în fața consolei, tastând instrucțiuni și încruntându-se când și când spre ecranul monitorului.

- Unde-i Kivrin? întrebă Dunworthy

- N-am văzut-o, spuse Mary. Vino, te rog, și așază-te. Operațiunea de plasare nu va începe decât la amiază și mă îndoiesc că o vor face mai devreme. Mai ales dacă Gilchrist vrea să țină încă o predică.

Își plie paltonul pe spătarul propriului scaun și-și puse sacoșa cu pachete pe podea, la picioare.

- Sper că n-o să dureze toată ziua. Trebuie să mă întâlnesc cu strănepotul meu, Colin, la ora trei. Vine cu metroul. Cotrobăi prin sacoșă. Nepoata mea, Deirdre, pleacă în Kent să-și petreacă sărbătorile și m-a rugat să mă ocup de el câteva zile. Trag nădejde că n-o să plouă tot timpul cât va sta la mine, adăugă ea, încă negăsind ce căuta. Are doisprezece ani, e băiat bun, foarte isteț, dar are un vocabular care mă înfioară. Orice nu-i decât necrotic ori apocaliptic. Iar Deirdre îi îngăduie să mănânce oricât de multe dulciuri dorește. Continuă să scotocească printre lucrurile din sacoșă. Ia uite ce i-am luat de Crăciun! Scoase o cutie îngustă cu dungi roșii și verzi. Speram să-mi fac și restul cumpărăturilor înainte de a sosi

aici, dar ploua cu găleata și nu suport decât în doze mici muzica aceea îngrozitoare cu dangăte electronice de pe High Street. Deschise cutia și desfăcu țesătura dinăuntru. Habar n-am ce mai poartă băieții de vârsta lui, dar fularele nu se demodează, nu crezi, James? James!?

Acesta se răsuci, dezlipindu-și privirea pe care o avusese ațintită la monitoare fără însă a căuta ceva anume.

- Am zis că fularele sunt oricând cadouri potrivite pentru băieți. Tu ce crezi?

El măsură fularul pe care Mary îl ținea în mână ca să fie examinat. Era din lână ecosez, de culoare gri-închis. N-ar fi purtat așa ceva nici mort când era copil, iar asta se întâmpla acum cincizeci de ani.

- Da, răspuse el și se întoarse către geamul subțire.

- Ce-i cu tine, James? S-a întâmplat ceva rău?

Latimer ridică o casetă mică, întărită cu tablă alămită, apoi privi nesigur în jur, ca și cum ar fi uitat ce voia să facă cu ea. Montoya aruncă o privire încordată la ceas.

- Unde-i Gilchrist? vru să știe Dunworthy.

- A ieșit pe acolo, spuse Mary, arătând cu degetul către ușa aflată de cealaltă parte a rețelei. Ne-a plictisit cu locul medievalistului în cadrul Catedrei de Istorie, a vorbit puțin cu Kivrin, tehnicianul a făcut câteva teste, iar după aceea Gilchrist și studenta ta au ieșit pe ușă. Presupun că e încă înăuntru cu ea, ajutând-o la pregătiri.

- La pregătiri, mormăi Dunworthy cu un aer absent.

- James, vino, te rog, stai jos și spune-mi ce nu merge, îl invită ea, vârând fularul înapoi în cutia pe care a îndesat-o apoi în sacoșă, și unde ai fost. Mă așteptam să te găsească aici. La urma urmelor, Kivrin e studenta ta preferată.

- Încercam să-l găsească pe decanul Facultății de Istorie, spuse Dunworthy, privind fix monitoarele.

- Pe Basingame? Cred că a plecat undeva să-și petreacă vacanța de Crăciun.

– Așa e, iar Gilchrist a făcut tot felul de manevre pentru a fi numit decan în exercițiu pe perioada absenței lui Basingame, astfel încât să poată inaugura călătoriile în Evul Mediu. A anulat hotărârea prin care cota de pericol era stabilită la zece și a fixat arbitrar cotații fiecărui secol. Știi unde a încadrat veacul al paisprezecelea? În grupa a șasea! A șasea! Dacă Basingame ar fi fost aici, n-ar fi îngăduit cu niciun chip așa ceva. Dar individul e de negăsit. Privi plin de speranță către Mary. Nu cumva știi unde e?

– Nu, răspunse ea. Undeva prin Scoția, bănuiesc.

– Undeva în Scoția, repetă el înciudat. Iar până una-alta, Gilchrist o trimite pe Kivrin într-un secol care intră în grupa a zecea de pericol, o perioadă când au băntuit scrofuloza și ciurma, iar Ioana d'Arc a fost arsă pe rug.

Se uită spre tehnician, care vorbea în microfonul consolei.

– Ai spus că Badri a făcut niște teste. Ce anume? Verificarea coordonatelor? O proiecție de câmp?

– Nu știu. Făcu un gest imprecis către ecranele pe care defilau coloane de cifre și tot felul de matrici. Sunt doctor, nu tehnician de rețea. *Mi s-a părut* că l-am recunoscut pe Badri. E de la Balliol, nu?

Dunworthy dădu aprobator din cap.

– E cel mai bun tehnician pe care-l au cei de la Balliol, spuse el, urmărindu-l pe Badri, care apăsa tastele una câte una, fără a-și dezlipi ochii de la ecranul pe care datele se schimbau mereu. Toți specialiștii de la New College erau plecați în vacanță. Gilchrist avea de gând să folosească un începător care n-a condus niciodată vreo plasare de persoană. Cineva din primul an pentru o plasare! L-am convins să apeleze la Badri. Dacă nu pot opri operațiunea asta, atunci, măcar să am grijă ca ea să fie dirijată de o persoană competentă.

Tehnicianul se încruntă la cifrele apărute pe ecran, scoase un aparat de măsură din buzunar și porni spre căruță.

– Badri! îl strigă Dunworthy.

Bărbatul nu dădu de înțeles că ar fi auzit. Dădea roată lăzilor și cuferelelor, privind cadranul aparatului.

– Nu te poate auzi, îi explică Mary.

– Badri! strigă el din nou. Vreau să-ți vorbesc.

Mary se ridicase.

– Nu te aude, repetă ea. Peretele despărțitor e și izolator fonic.

Badri îi spuse ceva lui Latimer, care încă ținea în mână caseta legată cu tablă alămită. Pe fața îndrumătorului apărură o expresie de uimire. Tehnicianul îi luă caseta și o puse pe punctul marcat cu cretă.

Dunworthy căută din ochi un microfon. Nu văzu niciunul.

– Cum de-ai auzit cuvântarea lui Gilchrist? o întrebă pe Mary.

– A apăsas pe un buton aflat înăuntru, îl lămurii ea, arătând spre un panou fixat pe perete, în apropierea rețelei.

Badri se așezase din nou la pupitru și vorbea în microfon. Scuturile rețelei începură să coboare la locul lor. Badri mai rosti câteva vorbe, iar ele se ridicară, revenind în poziția inițială.

– I-am spus lui Badri să verifice totul: rețeaua, calculele începătorului, spuse el, și să anuleze lansarea imediat ce constată vreo eroare, indiferent ce a spus Gilchrist.

– Dar Gilchrist sigur nu vrea să pună în pericol viața lui Kivrin, protestă Mary. Mi-a zis că a luat toate măsurile de prevedere...

– Toate măsurile! N-a făcut teste de recunoaștere și nici verificări ale parametrilor. Noi am desfășurat teste fără persoane vreme de doi ani înainte de a trimite pe cineva în secolul douăzeci. El n-a efectuat așa ceva. Badri i-a spus că ar trebui să amâne plasarea pentru a face cel puțin un test, iar drept răspuns, el a decalat operațiunea cu două zile. Individul e întruchiparea incompetenței.

– Dar ne-a explicat de ce lansarea trebuie să aibă loc azi, spuse Mary. În cuvântare a afirmat că în secolul al paisprezecelea, în afară de momentele culegerii recoltei și a sărbătorilor bisericesti, oamenii nu acordau atenție datelor. A mai zis că în jurul Crăciunului era cea mai mare concentrare de zile de sărbătoare și tocmai de

aceea a hotărât Catedra de Istorie Medievală s-o trimită acum pe Kivrin, pentru ca ea să se folosească de Postul Crăciunului pentru a-și stabili localizarea temporală și a fi sigură că se va afla în locul plasării pe data de 28 decembrie.

– Hotărârea lui n-are nici în clin, nici în mână cu postul sau zilele de sărbătoare, spuse el, urmărindu-l pe Badri, care reîncepuse să apese rar pe taste și stătea încruntat. O putea trimite săptămâna viitoare și să folosească Bobotează ca dată de întâlnire. Mai putea să facă teste fără persoane vreme de șase luni, iar apoi să o trimită înainte de perioada potrivită. Gilchrist o plasează acum fiindcă Basingame e plecat în concediu și nu are cum să-l împiedice.

– Of, Doamne, făcu Mary. Și mie mi-a lăsat impresia că a cam grăbit lucrurile. Când i-am spus cât de mult ar trebui s-o țin pe Kivrin la spital, a încercat să mă zorească. M-am văzut nevoită să-i explic că inoculărilor le trebuie timp pentru a-și face efectul.

– O întâlnire pe 28 decembrie, remarcă Dunworthy cu amărăciune. Ți dai seama ce sărbătoare e atunci? Uciderea pruncilor nevinovați. Și, ținând seama de cum se desfășoară plasarea asta, numele se potrivește de minune.

– De ce n-o împiedici? întrebă Mary. Ți poți interzice lui Kivrin să plece, nu? Doar îi ești îndrumător.

– Inexact, răspuse el. Nu-i sunt. E studentă la Brasenose. *Latimer* îi e îndrumător. Făcu un gest cu mâna în direcția acestuia, care ridicase din nou caseta și o privea cu un aer absent. Kivrin a venit la Balliol și m-a rugat să-i fiu îndrumător neoficial. Se întoarse apoi și mi privi spre peretele despărțitor, fără să vadă ceva anume. Atunci i-am spus că nu poate pleca.

Kivrin vorbise cu el când era în primul an de studiu.

– Vreau să plec în Evul Mediu, spusese ea.

N-avea nici măcar un metru și jumătate înălțime, și încă-și purta părul legat în codițe. Nu părea îndeajuns de mare ca să traverseze strada neînsoțită.

– Nu se poate, îi răspunsese el, făcând astfel prima geșală. Ar fi trebuit s-o trimită la Secția de Istorie Medievală, promițându-i că va discuta problema cu îndrumătorul ei. Evul Mediu e închis. Are o cotă de pericol de gradul zece.

– Gradul zece, repetase Kivrin, dar domnul Gilchrist spune că epoca nu-l merită. Susține că această evaluare n-ar rezista la o analiză făcută anual. Ea se bazează pe rata mortalității, care era determinată în mare măsură de alimentația deficitară și de absența oricăror cunoștințe medicale. Gradul de pericol n-ar fi atât de mare pentru un istoric, după ce a fost inoculat împotriva diferitelor maladii. Domnul Gilchrist are de gând să solicite Facultății de Istorie reevaluarea gradului de pericol și să deschidă accesul măcar pentru o parte a secolului al paisprezecelea.

– Nu pot accepta ca Facultatea de Istorie să declare liber un secol în care nu s-a înregistrat doar Moartea Neagră, ci și Războiul de O Sută de Ani, protestase Dunworthy.

– Dar s-ar putea s-o facă, și atunci vreau să plec acolo.

– Imposibil! spusese el. Chiar dacă s-ar deschide, Catedra de Istorie Medievală n-ar trimite o femeie. În secolul acela nu s-a pomenit ca o femeie să călătorească neînsoțită. Doar cele din clasele umile umblau singure, iar ele puteau deveni o pradă ușoară pentru orice bărbat sau animal care le-ar fi ieșit în cale. Femeile nobile și chiar cele din clasa de mijloc, în devenire, erauacompaniate de regulă de tați, soți sau servitori personali, de obicei de toți aceștia, și chiar dacă n-ai fi femeie, încă nu ai absolvit facultatea. Ar trebui trimis un istoric cu experiență.

– Nu-i cu nimic mai periculos decât secolul douăzeci, insistase Kivrin. Să nu uităm iperita, accidentele rutiere și tot felul de nebuni înarmați. Aici măcar n-o să fiu victima vreunui atentat cu bombă. Și cine este acel medievalist atotștiutor? Nimeni nu are experiență pe teren, iar specialiștii în secolul douăzeci de la Balliol nu au habar despre Evul Mediu. Nimeni nu știe nimic. Nu există nici documente

prea multe, cu excepția registrelor parohiale și a listelor de dări, și nimeni nu are nicio idee despre modul în care trăiau oamenii pe atunci: de aceea vreau să merg. Țin să aflu cum o duceau, cum arătau. N-ați vrea să mă ajutați?

– Mă tem că va trebui să discuți cu cei de la istorie medievală, spusese el în cele din urmă, dar o făcuse prea târziu.

– Am vorbit deja cu ei! exclamase ea. Nici ei nu cunosc prea multe despre Evul Mediu. Respectiv ceva practic. Domnul Latimer îmi predă engleza medie, însă doar inflexiuni pronominale și transformări vocalice. Nu m-a învățat să vorbesc. Trebuie să știi limba și obiceiurile, precizase ea, aplecându-se deasupra biroului, plus probleme de bani și maniere. Știați că nu aveau farfurii? Pâinea era sub formă de lipii care purtau un nume greu de ținut minte, iar abia după ce terminau de mâncat carnea, rupeau și lipiile astea în bucăți și le mestecau. Am nevoie de cineva care să mă învețe astfel de lucruri, ca să nu fac greșeli.

– Sunt specialist în problemele secolului douăzeci, nu medievalist. N-am studiat istoria Evului Mediu de patruzeci de ani.

– Dar cunoașteți chiar acele lucruri pe care trebuie să le știu. Le-aș putea căuta în literatura de specialitate, ca să le învăț, dar numai dacă îmi spuneți ce anume.

– Dar Gilchrist n-o poate face? întrebuse el, cu toate că-l considera pe individ un nătărău care-și dădea aere.

– Lucrează la noua evaluare și nu mai are timp de altceva.

„Și ce rost ar avea așa ceva dacă nu găsește istorici pe care să-i trimită în epocă?” se întrebuse Dunworthy.

– Ce-ar fi să-i faci o vizită profesoarei americane, Montoya? Lucrează pe un șantier arheologic din apropiere de Witney, nu? Ea ar trebui să știe câte ceva despre obiceiuri.

– Nici doamna Montoya n-are vreme. E prea ocupată să recruteze mână de lucru pentru săpăturile de la Skendgate. Nu

vedeți? Nu pot să apelez la niciunul. Sunteți singurul care mă poate ajuta.

Ar fi trebuit să-i spună „Și totuși, ei aparțin facultății *Brasenose, nu eu*”, însă simțise o încântare răutăcioasă auzind-o exprimând propriile lui gânduri: că Latimer era un bătrânel ramolit, Montoya un arheolog veșnic nemulțumit și că Gilchrist se dovedea incapabil să pregătească istorici. Se arătase dornic să se folosească de ea pentru a le dovedi celor de la Catedra de Istorie Medievală cum trebuie făcute lucrurile.

– Țiți vom da și un interpretor”, îi promisesese. Și aș dori ca pe lângă engleza medie pe care ți-o predă domnul Latimer să înveți latina ecleziastică, franceza normandă și germana veche, iar ea scosese neîntârziat un pix și un carnet din buzunar și începuse să alcătuiască o listă. Vei avea nevoie de experiență practică în probleme gospodărești – mulsul vacilor, strângerea ouălor, munca în grădina de zarzavaturi, precizase el, numărându-le pe degete. Părul nu ți-e îndeajuns de lung. Va trebui să iei acceleratori de creștere. Neapărat să deprinzi torsul, dar cu fusul, nu cu roata, care nu se inventase încă în secolul al paisprezecelea. Și vei avea nevoie de lecții de călărie.“

Într-un târziu, dându-și seama ce-i cerea, se opri.

– Știi ce trebuie să mai înveți? adăugase, urmărind-o cum stătea aplecată asupra carnetului în care-și făcea lista, și observând cum i se legănau codițele peste umeri. Cum să tratezi răni deschise și infectate, cum să pregătești cadavrul unui copil pentru îngropăciune și cum să sapi un mormânt. Rata mortalității se situează la nivelul zece, chiar dacă Gilchrist va reuși cumva să schimbe cotația. În anii de după 1300, durata medie de viață era de treizeci și opt de ani. Nu ai ce căuta acolo.

Kivrin ridicase ochii spre el, rămânând cu pixul suspendat în aer.

– Unde pot merge ca să văd cadavre? se interesase ea, curioasă. La morgă? Ori să-l întreb pe doctorul Ahrens de la spital?

– I-am spus că nu poate pleca, repetă Dunworthy, privind în gol către peretele despărțitor, dar n-a vrut să priceapă.

– Știu, spuse Mary. Nici pe mine nu m-a ascultat.

Dunworthy se așază greoi alături de ea. Ploaia și alergătura în căutarea lui Basingame îi zgândăriseră artrita. Nici nu-și dezbrăcase fulgarinul. Se chinui să-l dea jos și-și trase fularul.

– Am vrut să-i cauterizez nasul, reluă Mary. I-am explicat că mirosurile aceluia secol i-ar putea reduce complet capacitatea de muncă, fiindcă în zilele noastre nu mai suntem obișnuiți cu excremente, carne stricată și procese de descompunere. I-am spus că starea de greață i-ar afecta grav capacitatea de a acționa firesc.

– Dar n-a vrut să-ți dea ascultare, remarcă Dunworthy.

– Întocmai.

– Am încercat și eu să-i demonstrez că Evul Mediu prezintă multe pericole și că Gilchrist nu a luat suficiente măsuri de prevedere, iar ea mi-a spus că mă îngrijorez degeaba.

– Poate că așa e, remarcă Mary. La urma urmelor, Badri conduce plasarea, nu Gilchrist, iar tu ai spus că el ar anula-o dacă ar apărea vreo problemă.

– Da, zise el absent, urmărindu-l pe tehnician prin peretele despărțitor.

Acesta tasta iar ceva, apăsând tastele una câte una, fără a-și lua ochii de la ecran. Badri nu era doar cel mai bun tehnician de la Balliol, ci și de la Universitate. Și efectuase zeci de plasări la distanță.

– Kivrin e bine pregătită, continuă Mary. Doar ai îndrumat-o personal, iar eu mi-am petrecut ultima lună în spital, pregătind-o din punct de vedere fizic. E protejată împotriva holerei, a febrei tifoide și a tuturor bolilor cunoscute în 1320, când ciuma, care te îngrijorează atât de mult, nu apăruse. În Anglia nu s-au înregistrat cazuri de acest fel decât după izbucnirea Morții Negre, în 1348. I-am scos apendicele și i-am întărit sistemul imunitar. I-am administrat întregul spectru de antivirale și i-am predat un curs intensiv

de medicină medievală. Și a muncit și singură destul de mult. Cât a fost la spital studia și efectele plantelor medicinale.

– Știu, spuse Dunworthy.

Kivrin își petrecuse ultima vacanță de Crăciun învățând slujbe în latină și deprinzând să țasă și să brodeze, iar el îi predase tot ce știa să i-ar folosi. Dar asta nu era suficient pentru a o feri să nu fie călcată de vreun cal, de atacul vreunui cavaler beat proaspăt întors acasă dintr-o cruciadă, care ar fi vrut s-o violeze. În 1320, oamenii erau încă arși pe rug. Nu se inventase inocularea care s-o apere de așa ceva ori de cineva care ar vedea-o apărând și ar socoti-o vrăjitoare.

Privi din nou prin geam. Latimer ridică pentru a treia oară caseta și o așază la loc. Tehnicianul păru să lovească tastele mai apăsat și se încruntă.

– Trebuia să refuz să-i devin îndrumător, spuse el. Am făcut-o doar ca să dovedesc cât de incompetent e Gilchrist.

– Vorbe, îl contrazise Mary. Ai făcut-o pentru că era vorba de Kivrin. Îți seamănă leit – inteligentă, descurcăreță, hotărâtă.

– Niciodată nu am fost atât de încapățânat.

– Ba da. Îmi amintesc o vreme când abia așteptai să dai fuga la Londra în timpul raidurilor aeriene, de parcă nu voiai decât să-ți cadă o bombă în cap. Și mai țin minte un anume incident în legătură cu vechea bibliotecă Bodleian...

Ușa sălii de pregătire se deschise brusc și Gilchrist, însoțit de Kivrin, care-și ținea ridicate poalele rochiei lungi ca să poată pași peste cufere, intrară în camera de plasare. Kivrin purta mantia căptușită cu blană de iepure și rochia albastru-deschis pe care i le arătase cu o zi în urmă. Îi spusese că mantia fusese țesută de mână. Arăta ca o pătură veche din lână pe care cineva i-ar fi pus-o pe umeri, iar mânecile rochiei erau prea lungi. Aproape îi acopereau mâinile. Părul ei lung și blond era strâns la ceafă cu un fileu și lăsat să-i